

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการสื่อสารนั้น คำศัพท์นับว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งและเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ทำให้มนุษย์สื่อสารกันได้อย่างเข้าใจ เด็กอายุ 4 ขวบที่เป็นเจ้าของภาษาจะรู้คำศัพท์ประมาณ 700 คำ (Laufer, B. & Shmueli, K., 1997, pp.89) แต่เมื่อการสื่อสารมีความซับซ้อนมากขึ้น การรู้คำศัพท์เป็นจำนวนหลายพันคำจึงเป็นสิ่งจำเป็น แต่การจะเรียนรู้คำศัพท์ในภาษาต่างประเทศเป็นเรื่องที่ยาก ความรู้เรื่องคำศัพท์ของผู้เรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศกับผู้เรียนที่เป็นเจ้าของภาษามีความแตกต่างกันมาก ดังนั้นผู้สอนจึงควรทำการพัฒนาความรู้ด้านคำศัพท์ให้กับนักเรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศ เพราะความรู้เรื่องคำศัพท์มีประโยชน์ต่อทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ ทักษะการเขียน และทักษะการใช้ภาษาในด้านอื่นๆ ด้วย นอกจากนั้นการพัฒนาความรู้เรื่องคำศัพท์ยังเป็นสิ่งที่ผู้เรียนภาษาเองต้องการอีกด้วย เพราะผู้เรียนมีความเชื่อว่าการรู้คำศัพท์จำนวนมากนั้น เป็นสิ่งที่แสดงถึงการพัฒนาทางด้านภาษาของตนเอง (Jordan, 1997, pp.149)

Hunt and Beglar (1998, pp.7) ได้แบ่งการเรียนการสอนคำศัพท์ออกเป็น 3 วิธีด้วยกัน คือ การเรียนรู้แบบบังเอิญ (Incidental Learning), การสอนแบบตรง (Explicit Instruction) และการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Independent Strategies Development) เมื่อพิจารณาการเรียนการสอนคำศัพท์ดังกล่าว จะพบว่าการเรียนรู้แบบบังเอิญเป็นวิธีการที่เน้นกิจกรรมการอ่านอย่างกว้างขวาง (Extensive Reading) และการฟัง ซึ่งการเรียนรู้แบบบังเอิญ เป็นสิ่งที่ผู้เรียนไม่ได้ตั้งใจที่จะเรียนโดยตรง แต่เป็นผลพลอยได้จากการทำงานหรือเรียน ส่วนการสอนแบบตรงเป็นการสอนที่ถูกออกแบบวางแผนโดย ผู้สอนเป็นการสอนที่เจาะจงคำที่นักเรียนต้องเรียนรู้ ผู้สอนจะเสนอคำศัพท์ต่อนักเรียน, เพิ่มเติมความรู้เรื่องคำศัพท์ และพัฒนาความชำนาญในคำที่รู้แล้ว สำหรับการพัฒนากลวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองคือ วิธีการฝึกเดาความหมายคำศัพท์จากบริบท และ ฝึกการใช้พจนานุกรม

เป็นที่ยอมรับกันว่าวิธีการเรียนรู้คำศัพท์ที่ได้ผลดีที่สุด คือ การเรียนรู้โดยการอ่านอย่าง

กว้างขวาง (Brown, 1994; Grabe, 1991; Nation, 1990; Swaffar, Arens, & Byrnes, 1991. cited in Hulstijn et al., 1996, pp.327) การอ่านอย่างกว้างขวางนี้เป็นวิธีการหนึ่งในการเรียนแบบบังเอิญ ซึ่งการเรียนแบบบังเอิญนี้เป็นวิธีที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่มีความรู้ภาษาอังกฤษในระดับดี Jordan (1997, pp.149) กล่าวว่า การเรียนคำศัพท์แบบบังเอิญนั้น ภาระการเรียนรู้จะตกกับผู้เรียนเพราะเป็นวิธีการเรียนแบบทางอ้อมซึ่งอาจจะไม่มีประสิทธิภาพได้ ดังนั้นการเรียนรู้คำศัพท์แบบโดยตรงจึงยังเป็นสิ่งจำเป็นต่อผู้เรียน โดยเหมาะกับผู้ที่เริ่มเรียนภาษาและผู้เรียนระดับกลางที่มีความรู้เรื่องคำศัพท์ที่จำกัด นอกจากนี้แล้ว McKeown & Beck (1988 cited in Smith, 1997) กล่าวว่า การเรียนรู้ศัพท์เฉพาะทาง หรือศัพท์เทคนิคนั้นเหมาะกับการสอนคำศัพท์แบบตรง เพราะการสอนแบบนี้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลดีกว่าการเรียนแบบบังเอิญ ดังนั้นการเลือกนำวิธีการสอนคำศัพท์แบบใดแบบหนึ่งมาใช้ควรคำนึงถึงระดับของผู้เรียน และจุดประสงค์ในการสอนคำศัพท์ด้วย

จากการที่คำศัพท์เป็นองค์ประกอบของภาษาที่เกี่ยวข้องกับทุกทักษะของการเรียนรู้ภาษา การรู้คำศัพท์ในจำนวนที่จำกัด การมีความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ไม่เพียงพอหรือการเลือกใช้คำที่ไม่เหมาะสมในการสื่อสาร ล้วนก่อให้เกิดปัญหาในการสื่อสาร ทำให้การสื่อสารล้มเหลวได้ เพื่อป้องกันปัญหาดังกล่าว จึงความจำเป็นที่จะต้องมีการสอนคำศัพท์เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจด้านคำศัพท์อย่างแท้จริงและสามารถใช้คำศัพท์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ และในการที่ผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศจะสามารถใช้คำได้อย่างถูกต้องเหมาะสมให้ได้ เหมือนกับเจ้าของภาษานั้น Nation (1990, pp. 31) กล่าวว่า ผู้เรียนควรต้องมีโครงความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ (Word Knowledge Framework) ดังต่อไปนี้

1. การออกเสียง
2. การเขียนและการสะกดคำ
3. ชนิดของคำศัพท์, รากศัพท์, โครงสร้างไวยากรณ์
4. คำที่มักจะปรากฏร่วมกับคำศัพท์
5. ความถี่บ่อยในการใช้
6. รู้ว่าควรจะใช้คำศัพท์ในสถานการณ์ใด
7. รู้ความหมายพื้นฐาน
8. ขอบข่ายความสัมพันธ์ความหมายของคำศัพท์

จากการศึกษาพบว่าวิธีการหนึ่งซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจคำศัพท์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับความรู้คำศัพท์ดังกล่าวคือการใช้สมุดจดคำศัพท์ (Vocabulary Notebooks) ซึ่งนำเสนอโดย Schmitt และ Schmitt (1995, pp. 133-143) สมุดจดคำศัพท์เป็นวิธีการที่เน้นการเรียนรู้เกี่ยวกับรายละเอียดของคำในด้านต่างๆ เช่น คำเหมือน – คำตรงข้าม ความหมายในภาษาแม่ รากศัพท์ คำที่ปรากฏรวม ชนิดของคำและการออกเสียง การสัมพันธ์ความหมาย ส่วนประกอบของคำ ประโยคตัวอย่าง รวมถึงการเชื่อมโยงคำศัพท์กับภาพและเสียง เพื่อช่วยในการจำ สมุดจดคำศัพท์นี้เป็นสมุดที่สามารถเคลื่อนย้ายตำแหน่งของหน้ากระดาษในสมุดได้อย่างอิสระหรือเป็นบัตรคำที่นำมาเก็บรวบรวมไว้ในกล่องหรือเก็บไว้ในแฟ้ม บัตรคำจะถูกแบ่งออกเป็น ส่วนๆ ทั้งด้านหน้าและด้านหลัง ในแต่ละส่วนผู้เรียนจะบันทึกความรู้ที่เกี่ยวกับคำศัพท์ต่างๆ โดยใช้กลวิธีที่ได้กล่าวข้างต้น ผู้เรียนจะหาข้อมูลของคำศัพท์ได้จากพจนานุกรมภาษาอังกฤษ หรือ หนังสือเรียน นอกจากนี้ผู้เรียนสามารถจะจับกลุ่มปรึกษากับเพื่อนได้ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนทำการศึกษาค้นคว้าได้อย่างอิสระ

สมุดจดคำศัพท์จะเป็นที่เก็บคำศัพท์ของผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งผู้เรียนจะเลือกคำศัพท์ที่ต้องการเขียนบันทึกลงในบัตรคำ และหาข้อมูลต่างๆ ที่นักเรียนสนใจเกี่ยวกับคำศัพท์นั้นๆ ในช่วงแรกผู้สอนอาจเป็นผู้ให้คำศัพท์กับผู้เรียน และหลังจากผู้เรียนได้รับการฝึกฝนทำสมุดจดคำศัพท์มา ระยะเวลาหนึ่งแล้ว ผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนหาคำที่ผู้เรียนสนใจและเห็นว่ามีประโยชน์ต่อการเรียนเพิ่มเติมและผู้สอนจะตรวจบัตรคำศัพท์เป็นระยะๆ เพื่อดูความถูกต้อง นอกเหนือจากความถูกต้องแล้ว ผู้สอนยังสามารถรู้ถึงความก้าวหน้าในการเรียนและปัญหาในการเรียนรู้คำศัพท์ของผู้เรียนจากบัตรคำที่นักเรียนทำอีกด้วย

ผู้สอนสามารถที่จะนำสมุดจดคำศัพท์เป็นอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมในห้องเรียนได้ เช่น ให้ผู้เรียนเขียนเรื่องสั้นจากจำนวนคำศัพท์ที่ระบุในสมุดจดคำศัพท์ หรือให้นักเรียนฟังเรื่องราวที่ครูอ่าน แล้วดูว่าคำศัพท์ที่ปรากฏในเรื่องที่อ่านนั้นมีคำศัพท์ที่อยู่ในสมุดจดคำศัพท์ของนักเรียนจำนวนเท่าไร หรือครูผู้สอนให้อักษรตัวที่หนึ่งหรือสองตัวแรกของคำศัพท์ แล้วถามนักเรียนว่าในสมุดจดคำศัพท์ที่เริ่มต้นด้วยอักษรนั้นมีจำนวนกี่คำ Nation (1990, pp. 138) แนะนำกิจกรรมการทบทวนคำศัพท์วิธีหนึ่งซึ่งสามารถนำมาปรับใช้กับคำในสมุดจดคำศัพท์ได้คือ ให้นักเรียนแยกคำศัพท์ว่าคำไหนเป็นรากศัพท์ คำอุปสรรค หรือปัจจัย หรือให้ ผู้เรียนบอกคำศัพท์ที่มักปรากฏร่วมกับคำศัพท์ที่ปรากฏบนกระดาน โดยผู้สอนจะใช้บัตรคำของผู้เรียน หรือใช้เครื่องฉายหรือหมุดปักกับผนังห้อง และให้นักเรียนคนอื่นตั้งคำถามเกี่ยวกับคำศัพท์กับผู้เป็น เจ้าของคำนั้นๆ หรือให้

นักเรียนจับคู่ผลัดกันถามและทดสอบ เกี่ยวกับคำในสมุดจดคำศัพท์ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมภายในชั้นเรียน ส่วนกิจกรรมนอกห้องเรียนผู้เรียนสามารถใช้คำในบัตรคำให้เป็นประโยชน์ โดยการติดบัตรคำกับสิ่งของที่มีความหมายตรงหรือเกี่ยวข้องกับคำศัพท์ หรือพยายามใช้คำในการสนทนา

การใช้สมุดจดคำศัพท์เป็นกิจกรรมเสริมที่ช่วยในการเรียนรู้คำศัพท์ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น และภายในบัตรคำของผู้เรียนต้องประกอบด้วยข้อมูลดังต่อไปนี้ คำแปลภาษาที่ 1 ชนิดของคำศัพท์ วิธีการอ่าน ส่วนต่างๆของคำ คำเหมือน คำจำกัดความที่เป็นภาษาที่ 2 การเชื่อมโยงคำศัพท์กับภาพและเสียง ผังขอบข่ายความหมาย และคำที่ปรากฏรวม ซึ่งข้อมูลดังกล่าวได้มาจากกิจกรรมการเรียนรู้คำศัพท์ดังต่อไปนี้

1. การเชื่อมโยงคำศัพท์กับภาพและเสียง เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนจำคำศัพท์ได้ดี ผู้เรียนนึกคำในภาษาที่หนึ่งที่มีเสียงใกล้เคียงหรือเหมือนกับเสียงคำศัพท์ในภาษาที่สอง และนึกถึงความสัมพันธ์ระหว่างคำศัพท์กับภาพ
2. การหาส่วนประกอบของคำ การสอนคำศัพท์โดยการแยกวิเคราะห์ส่วนต่างๆของคำ ได้แก่ อุปสรรค รากศัพท์ ปัจจัย สามารถช่วยให้นักเรียนเดาความหมายคำศัพท์และจำความหมายคำศัพท์นั้นๆ และยังสามารถใช้หลักการวิเคราะห์คำกับคำอื่นๆอีก
3. ผังขอบข่ายความหมาย การแสดงขอบข่ายความหมายคำศัพท์จะเห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างคำศัพท์ใหม่ กับคำที่นักเรียนรู้อยู่แล้ว เป็นการเชื่อมโยงความรู้ใหม่และความรู้เก่าเข้าด้วยกัน
4. การปรากฏรวมของคำศัพท์ เมื่อผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานเรื่องความหมายของคำแล้ว ผู้เรียนจะให้ความสนใจกับคำที่เกิดร่วมกับคำศัพท์และรูปแบบการปรากฏของคำศัพท์นั้น
5. การใช้พจนานุกรม พจนานุกรมเป็นแหล่งความรู้ที่ดีที่ผู้เรียนสามารถค้นคว้าด้วยตนเองเมื่อศึกษานอกห้องเรียน และสามารถที่จะใช้เป็นเครื่องมือตรวจสอบความถูกต้องของงานเขียนได้

จากการศึกษาพบว่าเมื่อผู้เรียนได้เรียนคำศัพท์เป็นจำนวนมาก เป็นการยากที่จะบันทึกข้อมูลคำศัพท์ครบทุกอย่าง ดังนั้นภายในบัตรคำต้องประกอบด้วยข้อมูลอย่างน้อยดังต่อไปนี้ คำแปลภาษาที่ 1 ชนิดของคำศัพท์ วิธีการอ่าน ส่วนต่างๆของคำ คำเหมือน และ คำจำกัดความที่เป็นภาษาที่ 2 (Schmitt and Schmitt, 1995, pp. 142)

การบันทึกคำศัพท์ลงในบัตรคำ ทำให้ผู้เรียนมีความสะดวกในการพกพา ผู้เรียนสามารถนำบัตรคำออกมาใช้ในการทบทวนได้ตลอดเวลาที่ต้องการ ผู้เรียนสามารถที่จะเลือกทบทวน

คำศัพท์ที่ได้โดยวางคำศัพท์ที่ผู้เรียนไม่คุ้นเคย หรือต้องการจะศึกษาไว้ด้านหน้า และสลับเอาบัตรคำที่ผู้เรียนรู้แล้วไปไว้ด้านหลัง ผู้เรียนสามารถจัดกลุ่มคำศัพท์ออกเป็นหมวดหมู่ได้ ซึ่งการจัดหมวดหมู่นี้เป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับการตีความหมายของคำศัพท์ นอกจากนี้การเรียนคำศัพท์โดยใช้สมุดจดคำศัพท์ทำให้ผู้เรียนสามารถจำคำศัพท์ได้ดียิ่งขึ้น เพราะถ้าผู้เรียนบันทึกคำศัพท์ลงในสมุดคำศัพท์แบบเดิม คือจดคำศัพท์ลงในสมุดจดที่เย็บเล่ม เขียนคำศัพท์และความหมายคำเป็นลำดับรายการ ผู้เรียนต้องเรียนคำศัพท์ตามลำดับที่ได้จดบันทึกไว้ และผู้เรียนมักจะจำคำศัพท์ไม่ได้ ถ้าคำศัพท์นั้นอยู่โดดๆ เพียงตัวเดียวหรือไม่ได้อยู่ตามลำดับอีกต่อไป (Mcwhorter, 1990)

นอกจากนี้ Brown (1980) สนับสนุนว่าในการเรียนคำศัพท์ผู้เรียนจะต้องทบทวนและฝึกหัดคำศัพท์ใหม่ๆ จนกว่าจะจำคำศัพท์เหล่านั้นได้ ผู้เรียนจึงควรจะทำ บัตรคำเพื่อบันทึกคำศัพท์ที่ต้องการศึกษาและต้องการจำ ดังนั้นสมุดจดคำศัพท์จึงเป็นเทคนิคที่ช่วยกระตุ้นผู้เรียนให้สามารถจดจำคำศัพท์ได้และสามารถนำ คำศัพท์ไปใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม นอกจากนี้การใช้สมุดจดคำศัพท์ยังสอดคล้องกับวิธีการเรียนการสอนในปัจจุบันที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และเป็นการให้เทคนิคการเรียนรู้กับผู้เรียนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งผู้เรียนจะต้องจัดการ วางแผน เรียบเรียงและทบทวนคำศัพท์ที่เรียนมาด้วยตนเองนอกชั้นเรียน

ในประเทศไทยได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้บัตรคำเพื่อส่งเสริมการจำคำศัพท์ โดยใช้ภายใต้ชื่อเทคนิคกล่องบัตรคำศัพท์ (Vocabulary - Card - Box Technique) งานวิจัยชิ้นนี้เป็นของ อิศริยา ทศนงาม (2537) โดยให้นักเรียนบันทึกคำศัพท์แล้วนำมาจัดเรียงในกล่องคำศัพท์ กล่องคำศัพท์จะถูกแบ่งออกเป็นสี่ส่วนตามระดับความรู้คำศัพท์ของผู้เรียน ส่วนที่หนึ่งสำหรับคำที่ผู้เรียนรู้ความหมายดี จำได้, ส่วนที่สองสำหรับคำที่ลืมไปแล้ว, ส่วนที่สามสำหรับคำที่ผู้เรียนรู้ล่าสุด, และส่วนที่สี่สำหรับคำที่ผู้เรียนรู้น้อย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาการใช้เทคนิคกล่องบัตรคำเพื่อช่วย นักศึกษาระดับชั้นปีที่ 2 ภาควิชาวิศวกรรมศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ที่มีความสามารถน้อยในการจดจำคำศัพท์ ให้สามารถจำคำศัพท์ที่ได้เรียนในชั้นเรียนอย่างแม่นยำมากขึ้นผลปรากฏว่าวิธีการใช้เทคนิคกล่องบัตรคำศัพท์สามารถช่วยให้นักศึกษาจดจำคำศัพท์ที่ได้รับการสอนในชั้นเรียนได้อย่างแม่นยำ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่า นักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการนำเทคนิคดังกล่าวมาใช้ โดยให้ความเห็นว่าเทคนิคนี้มีประโยชน์ และยังมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนนำหลักการ และความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ และปฏิบัติในด้านการจำคำศัพท์ ซึ่งไม่เฉพาะแต่ในชั้นเรียนเท่านั้น แต่ยังเป็นสิ่งที่ฝึกให้ผู้เรียนได้สร้างเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองต่อไปอีกด้วย

หนึ่งคำศัพท์เป็นองค์ประกอบของภาษาที่เกี่ยวข้องกับทุกๆทักษะของการเรียนรู้ภาษา ในบรรดาทักษะทั้งสี่ การเขียนเป็นทักษะที่ซับซ้อน และมีความยากที่สุด ต้องผ่านกระบวนการทางความคิดหลายขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นการรวบรวมความคิด การลำดับเรียบเรียงความคิดหรือการเลือกสรรถ้อยคำถ่ายทอดออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร หรือข้อความที่สามารถสื่อความหมายได้ตรงกับความต้องการ (รัตน มหากุศล อ่างใน สมิตรา อังวัฒนกุล, 2539, หน้า 163) นอกจากนี้ทักษะการเขียนยังถือเป็นทักษะเชิงผลิต (Productive skill) กล่าวคือผู้ใช้ภาษาต้องแสดงความสามารถในการใช้ภาษาออกมาเพื่อสื่อความหมายที่ต้องการโดยผ่านข้อความ (พิมพ์พันธุ์ เวสสะโกศล) การเขียนให้ถูกต้องชัดเจน และสื่อความหมายได้ตรงกันระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านจึงเป็นสิ่งสำคัญ และในการเรียนรู้ที่จะใช้คำอย่างประสิทธิผลในงานเขียนนั้นเกี่ยวข้องกับการสะกด การใช้คำในประโยค การเรียบเรียง และการแสดงสัญญาณในงานเขียน แต่การสะกด และการใช้คำในประโยค เป็นสิ่งที่ใกล้เคียงกับคำศัพท์มากที่สุด การรู้คำศัพท์ในจำนวนที่จำกัด การมีความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ไม่เพียงพอหรือการเลือกใช้คำที่ไม่เหมาะสมในการสื่อสาร ล้วนก่อให้เกิดปัญหาในการสื่อสาร ทำให้การสื่อสารล้มเหลวได้ จากการศึกษาของ Jordan (1981, cited in Jordan, 1997, pp.149) พบว่าปัญหาที่สำคัญในการเขียนของนักศึกษาปริญญาโทซึ่งเป็นชาวต่างชาติที่มาเรียนในประเทศไทย อังกฤษ ก็คือปัญหาด้านคำศัพท์ ผู้เรียนไม่สามารถใช้คำได้อย่างถูกต้อง, ไม่รู้คำศัพท์, มีความสับสนระหว่างคำที่อ่านออกเสียงคล้ายกันหรือสะกดเหมือนกัน และในการศึกษาของ Meara (1984) ก็พบว่า ผู้ที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ 2 มีข้อผิดพลาดด้านคำมากกว่าความผิดเรื่องไวยากรณ์ ด้วยอัตราส่วน 3: 1 หรือ 4: 1 เช่นเดียวกับผลการสำรวจของ Leki และ Carson (1994) ที่พบว่าผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองที่เรียนกระบวนการวิชาในมหาวิทยาลัยมีปัญหาในการใช้คำศัพท์ในงานเขียน นอกจากนี้นักเรียนไทยระดับต่างๆที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศก็มีข้อบกพร่องในการเขียนหลายด้าน และหนึ่งในปัญหานั้นก็คือ ปัญหาด้านคำศัพท์ นักเรียนไทยมีความรู้เกี่ยวกับศัพท์ในวงแคบ ปัญหาที่ตามมาคือข้อจำกัดในการเลือกใช้คำที่เหมาะสมในการสื่อความหมายในข้อความที่เขียน (วิไลพร ธนสุวรรณ, 2536, หน้า 5)

โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งที่ได้สอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย จากการศึกษาผลการเรียนรายวิชาที่เกี่ยวกับทักษะการเขียนของนักเรียนและจากการสัมภาษณ์ อุไรวรรณ ศรีวิวงศ์ (2543) อาจารย์ประจำหมวดวิชาภาษาอังกฤษโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ สรุปได้ว่านักเรียนส่วนใหญ่มีความสามารถในการเขียน

ภาษาอังกฤษอยู่ในระดับไม่น่าพึงพอใจเท่าที่ควร นักเรียนที่สามารถผ่านเกณฑ์มีจำนวนน้อย เพราะนักเรียนมีปัญหาในการเรียบเรียงความคิดตามลำดับก่อนหลัง การใช้ภาษา และการใช้คำเชื่อมในประโยค ยิ่งคำศัพท์ด้วยแล้วพบว่านักเรียนมีปัญหาในเรื่องคำศัพท์ค่อนข้างมาก เนื่องจากผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้ภาษาอังกฤษที่แตกต่างกันมาก นักเรียนบางคนมาจากเขตทุรกันดาร มีความรู้ภาษาอังกฤษน้อยมาก ทำให้นักเรียนรู้คำศัพท์ในวงแคบมากๆ และอีกปัญหาหนึ่งก็คือ นักเรียนไม่สามารถจำคำศัพท์ที่เรียนไปแล้วได้

ดังนั้นการสอนคำศัพท์ด้วยสมุดจดคำศัพท์จึงเป็นรูปแบบการสอนคำศัพท์ที่น่าสนใจและเหมาะสมที่จะสอดแทรกในการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม โดยเฉพาะในด้านการเขียน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการสอนคำศัพท์โดยใช้สมุดจดคำศัพท์ โดยจะนำไปทดลองสอนให้แก่ นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อจะศึกษาความรู้คำศัพท์ ความคงทนในการจำคำศัพท์ และความสามารถในการเขียนอนุเจตเชิงบอกเล่าของผู้เรียน และเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการสอนคำศัพท์ในวิชาภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของผู้เรียนที่เรียนโดยสมุดจดคำศัพท์
2. เพื่อศึกษาความคงทนในการจำคำศัพท์ของผู้เรียนที่เรียนโดยสมุดจดคำศัพท์
3. เพื่อศึกษาความสามารถในการเขียนอนุเจตเชิงบอกเล่า

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนคำศัพท์โดยใช้กิจกรรมสมุดจดคำศัพท์มีคะแนนความรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษสูงกว่าร้อยละ 50 ของคะแนนเต็ม
2. นักเรียนที่ได้รับการสอนคำศัพท์โดยใช้กิจกรรมสมุดจดคำศัพท์ มีความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์หลังจากที่ได้สอบครั้งแรก
3. นักเรียนที่ได้รับการสอนคำศัพท์โดยใช้กิจกรรมสมุดจดคำศัพท์ มีความสามารถในการเขียนอนุเจตเชิงบอกเล่าสูงกว่าร้อยละ 50 ของคะแนนเต็ม

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้ คือ

1. กลุ่มเป้าหมาย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่ จ.เชียงใหม่ ที่เรียนรายวิชาภาษาอังกฤษอ่านเขียน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2543 จำนวน 34 คน

2. ตัวแปรที่จะทำการศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น การสอนคำศัพท์โดยใช้สมุดจดคำศัพท์

2.2 ตัวแปรตาม ความรู้คำศัพท์

ความคงทนในการจำคำศัพท์

ความสามารถในการเขียนอนุเจตเชิงบอกเล่า

3. คำศัพท์ที่ใช้ในการสอน ได้มาโดยการเลือกคำศัพท์จากบทอ่านในหนังสือ และแบบเรียนภาษาอังกฤษดังต่อไปนี้ Nation Junior, Weaving It Together 2, Vocabulary, Active English for Thailand 4

4. ระยะเวลาในการสอน 16 คาบ คาบละ 50 นาที

นิยามคำศัพท์เฉพาะ

ความรู้คำศัพท์ หมายถึง ความสามารถในการสะกดคำ รู้ความหมาย รากศัพท์ คำอุปสรรค คำปัจจัย ขอบข่ายความหมาย คำที่ปรากฏร่วม และสามารถในการเลือกใช้คำให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และโครงสร้างไวยากรณ์ โดยพิจารณาจากคะแนนการทำแบบทดสอบแบบวัดความรู้คำศัพท์ ซึ่งจะเป็นการวัดความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ในเรื่องต่างๆดังต่อไปนี้ การเขียนและการสะกดคำ ชนิดของคำศัพท์ ส่วนประกอบของคำ โครงสร้างไวยากรณ์ คำที่มักจะปรากฏร่วมกับคำศัพท์ ความหมายพื้นฐาน ขอบข่ายความสัมพันธ์ความหมายของคำศัพท์ และจะพิจารณาจากความถูกต้องของข้อมูลในบัตรคำประกอบด้วย

ความคงทนในการจำคำศัพท์ หมายถึง ความสามารถในการรู้คำศัพท์หลังจากที่สิ้นสุดการเรียนไปแล้ว 14 วัน โดยพิจารณาเปรียบเทียบผลคะแนนการทำแบบทดสอบวัดความรู้คำศัพท์หลังจากจบบทเรียน

ความสามารถทางด้านการเขียนภาษาอังกฤษ หมายถึง ความสามารถทางการเขียนอนุเจตเชิงบอกเล่าที่กำหนดให้ผู้เรียนเขียนตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ และนำคำศัพท์ที่เรียนแล้วมาใช้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ และให้ความหมายที่ชัดเจน

สมุดจดคำศัพท์ หมายถึง บัตรคำบันทึกคำศัพท์ที่ผู้เรียนนำมาเก็บรวบรวมไว้ในแฟ้มห่วงหรือกล่อง ซึ่งเขียนบันทึกความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ที่ผู้เรียนศึกษา โดยใช้วิธีการที่ผู้เรียนสนใจ และมีประโยชน์ต่อการเรียนคำศัพท์ ประกอบด้วยข้อมูลดังต่อไปนี้ คำเหมือน – คำตรงข้าม, ความหมายในภาษาแม่, รากศัพท์, คำที่ปรากฏรวม, ชนิดของคำและการออกเสียง, การสัมพันธ์ความหมาย, ส่วนประกอบของคำ, ประโยคตัวอย่าง รวมถึงการเชื่อมโยงคำศัพท์กับภาพและเสียงเพื่อช่วยในการจำ

นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนรายวิชาภาษาอังกฤษอ่านเขียน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2543 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่ จ.เชียงใหม่

ประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัย

1. เป็นแนวทางการปรับปรุงวิธีการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนไทย
2. เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนคำศัพท์ต่อไป